

Olszewski, Eugeniusz

Milenijna sesja Polskiej Akademii Nauk i Uniwersytetu Jagiellońskiego

---

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 12/2, 465-466

1967

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

UCHWAŁA RADY MINISTRÓW W SPRAWIE JUBILEUSZU KOPERNIKA

„Dla godnego uczczenia postaci Mikołaja Kopernika” Rada Ministrów podjęła 23 III 1967 uchwałę w sprawie obchodów pięćsetnej rocznicy urodzin wielkiego astronoma.

Inauguracja obchodów odbędzie się w dniu 19 lutego 1973 r., a więc dokładnie w 500 lat od chwili urodzin Kopernika, w Toruniu jako jego mieście rodzinnym. Do Torunia również zwołany będzie we wrześniu tego roku Międzynarodowy Kongres Kopernikański. W Krakowie natomiast przewidywana jest sesja Zgromadzenia Ogólnego PAN, poświęcona tematyce kopernikańskiej. Tematykę tę proponuje się też włączyć do obrad Międzynarodowego Kongresu Astronomicznego, o którego organizację w Polsce będą się ubiegali nasi astronomowie.

Uchwała Rady Ministrów kładzie szczególny akcent na międzynarodowy charakter jubileuszu Kopernikowskiego. Zgłoszone więc zostaną wnioski o uznanie roku 1973 Międzynarodowym Rokiem Kopernikowskim przez UNESCO, Światową Radę Pokoju oraz międzynarodowe unie naukowe. Polskie badania nad problematyką kopernikańską mają być prowadzone przy rozszerzonej współpracy z zagranicznymi instytucjami naukowymi, przy czym ze względu na włoskie studia Kopernika szczególnie ważna jest współpraca z badaczami włoskimi. Kongres Kopernikański zaś ma być organizowany w porozumieniu z Międzynarodową Unią Historii i Filozofii Nauki¹.

Uchwała przewiduje również wydanie przed 1973 r. *Dzieł wszystkich* Kopernika oraz publikację serii *Studia kopernikańskie*². Odrębne części uchwały dotyczą inwestycji związanych z jubileuszem, utworzenia w Toruniu Muzeum Epoki Kopernika oraz zagospodarowania Kopernikowskiego szlaku turystycznego.

E. O.

MILENIJNA SESJA POLSKIEJ AKADEMII NAUK
I UNIWERSYTETU JAGIELLOŃSKIEGO

W dniach 23—24 listopada 1966 r. na Zamku Wawelskim w Krakowie odbyła się sesja naukowa poświęcona tysiącleciu Państwa Polskiego, zorganizowana przez Polską Akademię Nauk i Uniwersytet Jagielloński. Zadaniem sesji było podsumowanie dorobku nauk historycznych związanego z obchodami milenijnymi.

Na sesję, która zgromadziła ok. 200 uczonych z całego kraju na czele z kierownictwem instytucji organizujących, przybyli przedstawiciele najwyższych władz partyjnych i państwowych, a m.in. prezes Rady Ministrów J. Cyrankiewicz oraz wicemarszałek Sejmu i członek Biura Politycznego KC PZPR Z. Kliszko.

Premier Cyrankiewicz wygłosił na otwarciu sesji obszernie przemówienie. Zwrócił on m.in. uwagę na specyficzne w naszym kraju stanowisko nauk historycznych wśród innych nauk, historia bowiem „w latach niewoli i ucisku stała się tarczą ochronną, za którą naród przetrwał wszelkie próby zniweczenia jego świadomości narodowej, jego osobowości”. W tych warunkach „niezależnie od intencji

¹ Na wniosek delegacji polskiej Zgromadzenie Ogólne Sekcji Historii Nauki tej unii już w 1965 r. powołało dla przygotowania obchodów jubileuszowych Komitet Kopernikowski, jego przewodniczącym jest prof. A. Birkenmajer (por. informację w nrze 1—2/1966 „Kwartalnika”, s. 190).

² Por. informację o planach tych wydawnictw w *Sprawozdaniu z działalności Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN w roku 1966* na s. 496 niniejszego numeru.

historyków dzieła ich stawały się argumentem politycznym bieżącej chwili". Znaczenie nauk historycznych utrzymuje się i dziś, gdyż twórcze, oparte o kategorie materializmu historycznego, uprawianie historii „może być niezwykle pomocne w kształtowaniu świadomości politycznej na przyszłość”¹.

Sesja milenijna obejmowała 7 referatów, w których — w odróżnieniu od wielu innych sesji historycznych — zagadnienia historii kultury, a w szczególności historii nauki i historii techniki, były w poważnym stopniu uwzględnione.

Zajął się tą problematyką przede wszystkim referat prof. Ignacego Maleckiego *Tradycje rozwoju polskiej myśli technicznej i nauk ścisłych*. Materiał faktologiczny tego referatu — jak stwierdził w zakończeniu jego autor — oparty został głównie na wynikach badań prowadzonych przez Zakład Historii Nauki i Techniki PAN. Prof. Malecki, koncentrując się głównie na problematyce historii techniki, dokonał syntetycznej oceny naszego tysiącletniego dorobku z 4 punktów widzenia: stopnia rodzimości osiągnięcia, poziomu metod wykonawstwa, rozpowszechnienia techniki oraz eksportu myśli i wyrobów.

Problematykę interesującą historyków techniki poruszał też prof. Witold Kula w referacie *Czynniki gospodarcze w polskim procesie dziejowym*. Problematyka zaś historii nauki objęta była również referatem prof. Konstantego Grzybowskiego *Proces kształtowania się kultury ogólnonarodowej i wkład polski do kultury ogólnoludzkiej*. Treść tego referatu niezupełnie odpowiada tytułowi, gdyż wkład polski do całości kultury został omówiony jedynie zupełnie fragmentarycznie. Tak np. spośród tych uczonych polskich, którzy wnieśli istotny wkład do nauki światowej, wymienieni zostali jedynie Witelo, Frycz-Modrzewski i Heweliusz, pominięto natomiast wkład Kopernika, Curie-Skłodowskiej, Jędrzeja Śniadeckiego, Strasburgera, Gumpłowicza, Znanieckiego i in. Problematyka kultury naukowej przedstawiona została przez prof. Grzybowskiego w dość opacznych proporcjach: im nauka z biegiem wieków odgrywała coraz większą rolę, tym mniej miejsca poświęcał jej referat, tak że np. ostatnim wspomnianym w nim przedstawicielem nauk przyrodniczych był Jonston. Nieco pełniej, ale dla wieków XIX i XX również niedostatecznie, przedstawiona została rola nauk społecznych.

Udział historii nauki, w obchodach milenijnych uwzględniony został w referacie prof. H. Jabłońskiego *Wkład nauki polskiej w obchody tysiąclecia*. Referent był zdania, że „zrobiono w tym zakresie wiele, zarówno w skali centralnej, jak i lokalnej”, ubolewał jednak, że „syntetycznego opracowania historii nauki nie udało się w przewidzianym terminie zrealizować”².

Pozostałe trzy referaty wygłosili: prof. Bogusław Leśnodorski *Trud i wartość państwa polskiego*, doc. Feliks Tych *Sily społeczne w procesie historycznym Polski* i gen. Bronisław Bednarz *Problemy polskiej obronności w tysiącleciu*.

Dobór tematyki referatów i dobór referentów świadczył o staraniach organizatorów sesji, by przedstawić wielostronny a zintegrowany obraz tysiąclecia naszych dziejów. W rezultacie wśród referentów znaleźli się jeden tylko pracownik wydziałów historycznych naszych uniwersytetów. Spoza tych wydziałów i spoza Instytutu Historii PAN pochodziła też większość dyskutantów występujących na sesji. Tak np. o tematyce związanej z historią nauki i historią techniki mówili: prof. J. Bukowski, prof. J. Hurwic, prof. E. Olszewski i prof. A. Krupkowski.

Wielostronny, zintegrowany charakter sesji sprawił, że nie tylko była ona uroczystym i godnym podsumowaniem naukowego dorobku obchodów milenijnych, ale można ją też uważać za dobry początek nowego w Polsce podejścia do problematyki historycznej.

Eugeniusz Olszewski

¹ Cytaty według tekstu przemówienia premiera Cyrankiewicza opublikowanego w nrze 325/1966 „Trybuny Ludu”.

² Powielony na sesję tekst referatu prof. Jabłońskiego, s. 20.